

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEL'U NA ŠESTNÁST' STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 " — "
 Na štvrt' roka ... 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

EDVARD SÁNDORFI.

Majitel' a vydavatel' :

JAN MOLNÁR

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körút 35.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin,
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

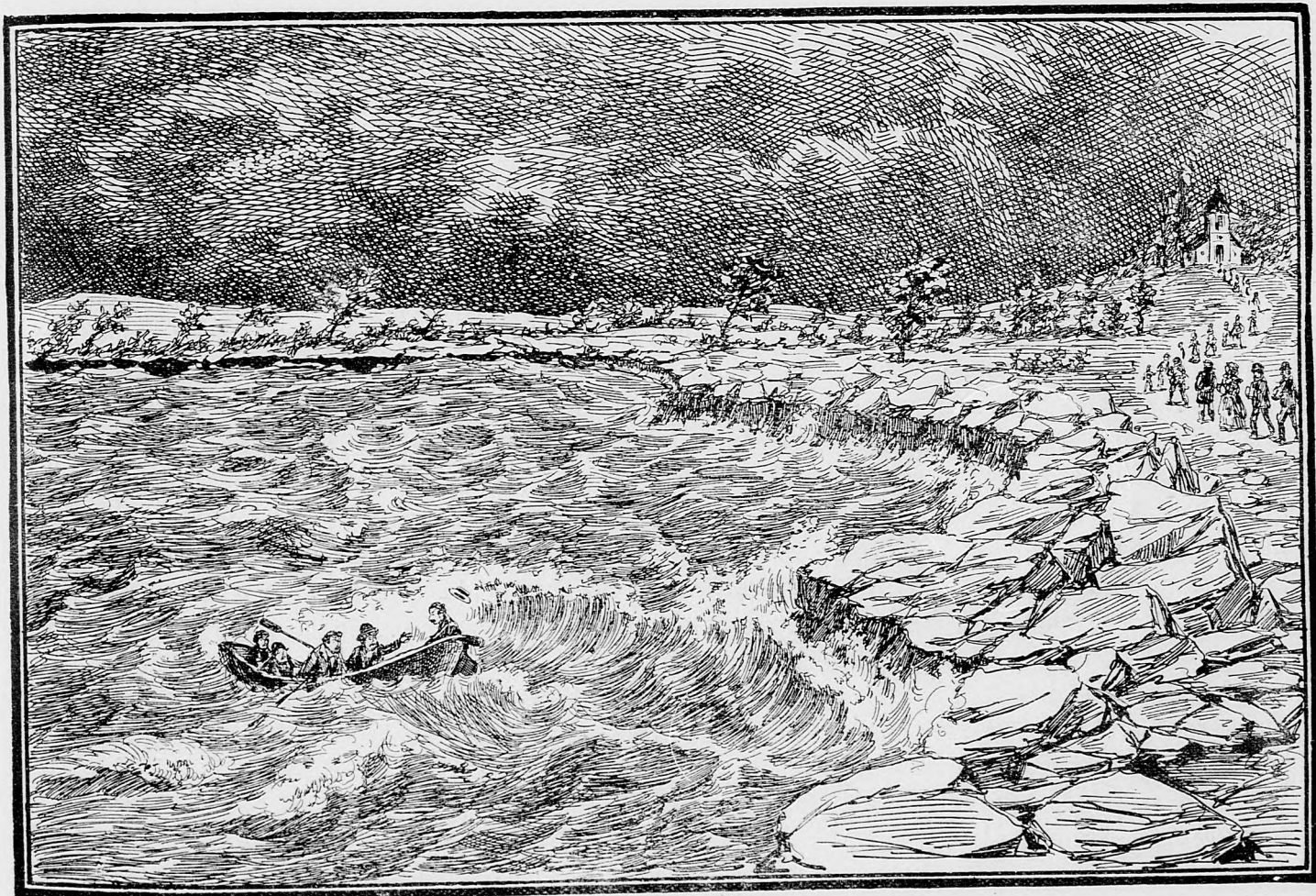
Farahúni.

II.

Všetci veľmi dobre vieme z trpkých zkušností, že naši Farahúni nevybierali prostriedkov, len aby čestných rodolubov očierňi, znevolíť a dôveru, ktorou sa ľud k nim vinúl, pokaliť mohli.

A takým činom vykorenili lásku k ľudu zo sboru učiteľov a znemožnili účinkovanie ducho-

venstva za ľud. Žiaľ Bohu, farahúnska práca sa im dobre vyplácala a darila. Pomaly na všetky strany utiahli sa priatelia ľudu a každý ratoval len svoju kožu. A aby takto opustených chudákov našich pozbavili aj tej poslednej nádeje na polepšenie stavu svojho, nuž pri voľbách stoličných a ablegátskych vystupovali už jako besné zvery, zúrivo, opovážlivou násilnosťou, aby sa všetko triaslo pred nimi a aby na veky ubezpečili si tyranské pano-

Spomni človeče, abys' deň sviatočný svätíl a ctíl.

vane nad ubohým sedliakom. — Ký div teda, že ľud náš hŕfne valí sa za more? — Mali sme príležitosť viackrát rozprávať sa s hornoviedeckými duchovnými a všetci títo páni osvedčili sa, že už ani neodhovárajú ľudí od vysťahovania, bo vidia, že je ten chudobný ľud na to odkázaný, keď raz mu je doma vyžiť nemožno.

Veru si človek ozaj máš nad čím zaplakať s národnou piesňou: «Ach Bože, pre Bože! však je ten svet zmotaný!» — bo je veru ozaj na potupu zmotaný. Pán Boh sám vie, že prečo práve ten náš chudobný, nábožný ľud má byť prehánaný tými vlasteneckými Farahúnmi! Nuž židov a Nemcov, týchto boháčov sa hazafici neboja — tí môžu robiť čo chcú, môžu vzdelávať sa ako chcú. Naši chudáci hornouhorski žijú tu už od tisíc liet svorne, spokojne, ozaj s bratskou snášanlivosťou s ostatnými spoluobčanmi. Krome Hurbanových pohybov ani jeden jediný raz nestalo sa, žeby všetek náš ľud nebol sa verne pridružil k bratom Maďarom v tých najtvrdších časoch. Už za sv. Štefana proti pohanom, potom proti Tatarom a zas proti Turkom a iným nepriateľom bojovali naši junáci a bojovali hrdinský. A v kurucovských vojnách — to uzná každý — boli naši a maloruski kuruci najvýbornejší. A hrdinov, učencov, umelcov dala vlasti naša krv tolkých, ako žiaden iný národ nedal.

Nuž a za to všetko čo-že máme? jakého uznania, jakú odplatu sme si získali? Nič a nič, iba prepadených Farahúnov máme na krku. Nemcov n. pr. je menej v krajine nežli nás; z Nemcami voždy mali sme všetci Uhri potrížky od samého prvopočiatku jestvovania vlasti našej; rakúski Nemci odobrali nám svobodu r. 49.; oni dali vešať našich vlastencov, oni dali popraviť slávnej pamäti Battyányiho a trinástich martyrov aradských. Nuž a na vzdor tomu všetkému Nemci majú divadlá (Prešporok, Budín, Pešť, Šopron atď.), majú stredné školy a reč ich je povinným predmetom vo všetkých stredných a mnohých elementárnych školách. Jest pravda, že sa to robí vlastne len pánom židom k vóli, nuž ale to na veci nezmení. A my jako? No nás by chceli Farahúni a židovskí otroci požrať, jestli len k potešeniu rodičov dáku malú betlehemskú hru chceme so školskými deťmi predstaviť.

A či môžeme prechovávať nádej, že by sa týmto smutným pomerom odpomohlo? Veru horká

naša nádej! Zakiaľ nevezmete ľudu z krku tých zúrivých Farahúnov, zatiaľ nedá sa myslieť na žiadne polepšenie. A už je svrchovaný čas tu, aby sa všetci dovtípli, ktorým leží na srdci osud krajiny. Lebo len zlosyn alebo hlupák nevidí, že záhuba tolkého ľudu severných stolíc označuje spolu záhubu celej krajiny. Len sobecký darebák môže sa chladnokrevne dívať na to, že ako podliehame židovskopohanskej nadvláde všetci obyvatelia krajiny, nielen Slováci, lež s nimi veru aj Maďari, Sekuli, Nemci a všetci. Prídŕžajte sa múdro utvorených a vlasteneckých zákonov tak jako ich slávnej pamäti František Deák podal, dajte každému tolkej svobody koľko mu dľa tých zákonov prináleží, klepnite na prsty Farahúnom, ktorí tieto ustavné práva občanov nohami šliapajú a pomôžete tým celej krajine.

Uhorská krajina má byť ovšem jednotná, ale základ tejto jednoty nech je ozaj zákon právo a spravodlivosť a nie svevola Farahúnov. Jednota tá musí byť kresťanská; musí ona byť jednota všetkých nás kresťanov proti židom a nezabohom, ináč budeme upádať ešte väčšmi.

«Pomáhaj si človeče aj Pán Boh ti pomôže» hovorí naše porekadlo. Nuž veru už odbila dvadnásť hodina, ktorá nás ku novej činnosti budí. Každá statočná duša nech spolupracuje na tom, aby sme dokázali všetkým, že náš ľud je vlasti verný, jako boli i predkovia naši vernými vlasti synami za tisíc liet. My musíme presvedčiť každého, že ratovať ten náš dobrý ľud je nám kresťanskou a vlasteneckou povinnosťou. Musíme dokázať, že nie ten tichý, trpezlivý ľud je nebezpečný pre našu milú vlasť, lež nebezpeční sú tí Farahúni a všetci lúpežníci, ktorí tento ľud okrádajú o právo jeho. Nie ten je vlastizradca, ktorý znáša krivdy svevolníkov, lež ten, ktorý posmešne prestupuje zákony ústavné.

Idú nám voľby. Naši Farahúni budú sa vám teraz pchať do očí, jako keby vám boli bývali najlepšimi priateľmi. No-že si dajte pozor bratia, aby ste im nesadali na lep, lebo by ste to museli draho zaplatiť. Máme tej liberálnej dobroty už až po krky, nám od tej farahúnskej lásky ide až do plaču; nuž majte si s tým farahúnskym národom svätý pokoj a idte všetci pod zástavu strany ľudovej, ktorá chce žiť a mrieť za ľud, ktorá vysvobodí vás zpod vladárenia vašich Farahúnov. Daj to Bože!

Ed. Sándorfi.

POLITICKÉ CHÝRY.

Volebné pohyby.

Z mnohých dopisov presvedčujeme sa, že naši ľudáci voličia na všetky strany sriaďujú sa a vyratujú, koľko kde môžeme mať ľudákov a koľko liberálov. A my badáme ten potešiteľný zjav, že ľud sám už začína sa stavať na päty aj na miestach takých, kde im oduševnení vodcovia chybujú.

Zo *Žabokriek* nám píšu: Tatári sa schodia, boja sa o svoju kožu, o masťný hrnček, ktorý vylizujú, a preto už sa svolávajú, shromažďujú, podvádzajú ľahkoverných, sľubujú lakomecom, krmia nenažrancov, napájajú korhelov a chcú ľud kresťanský statočný, na svoju poctivosť pyšný, zničiť. Ani nechcú, aby ľudový, za ľud zaujatý, vieru Kristovú brániaci ablegát bol, ale panský, o ľud žiadnu starosť nemajúci.

Nedávno sa sišli i do židovského hniezda nášho niektorí tatári. Na čo? oni sami vedia. Chceli sa vraj vidieť, spočítať, koľko ich je, židov krémárov podporiť a na rováš vládneho kandidáta sa napiť, najesť a smradu cibulo-cesnakového narobiť. No, opisovať túto schôdzku neidem, bieda, psota ukazovala sa všade, málo sa ich sišlo, málo sa im ušlo a tie reči, ktoré tam viedli, dokazovali, že sú hlavy tekvičné a ľud im viac neverí. Bolo tam najviac židov, v židovských rukách a či vačkoch strčených pánov, pod kančuchou postavených notárov a niekoľko poľutovania hodných trhanov. Kto to všetko sohnal, domyslí si každý, keď pováži, že tam býva človek v bielych nohaviciach, ktorý si rád za cudzie chlupne a židom ku rebachu rád dopomôže. No tu volia 2 okresy a preto z toho druhého okresu prievidského prišiel zelený Borju Gyula zastupovať tatárov. Hm! ale kde a ako? Sadol si medzi bratov kamarátov, priateľov, pokrevných židov a s týmito o dušu karty hral, aby si na cestu vyrobil mohol a doma dobrý deň spraviť. No toto sú takéto schôdzky liberálov. Čo na to povieš triezvý, statočný, poctivý ľud? Že vraj preč so židmi a tatármi!

V *malosabinskom* okrese liberáli sa už zriekli tiež všetkej nádeje na víťazstvo. To budeme mať teda tiež nový okres, na ktorý sme nerátali. «Kresťan» tu robil dobré služby. Ľud je v tomto okrese na tolko za našu stranu, že nádejný kandidát B. Szinnyey zamýšľa pristúpiť k ľudovej strane, bo s iným programom nezvíťazil by. Nuž veď uvidíme! Nech je len to pristúpenie úprimné.

O Farahúnoch židokreckého — či mám rieť žabokreckého okresu odspievaná je pesnička vo viacerých dopisoch nášho časopisu.

Na *fraštácky* okres si liberálni Farahúni jakosi veľmi ostria zuby. Rátajú najväčšmi na niektoré dolné obce

okresu. V horných nemôžu sa ani hnúť. — Mesto samé Hlohovec a najbližšie okolie pravdepodobne bude poskytovať zaujímavé javište špatných kortesačiek. Liberáli sú tu zúrivi, ale naši ľudáci majú tu tiež dosť kruté šije — s týmito nedá sa žartovať.

Jako vôbec vo všetkých okresoch bude viacero kandidátov, tak aj v ružomerskom okrese má byť trhačka medzi viacerými. Nuž my sme toho náhľadu, že keď vystúpi človek zaslúžilý, ľudu dobre známy, za ľud sa vždy obetovavší: to je docela správne. Ale keď sa popri takomto kandidátovi ešte aj všeliakí polovičatí Farahúnci nastrkajú ľudu, to už len tolko znamená, že by títo patriční páni veľmi radi vopchali si do vrečka ablegátske platy. Hja, ale ľud je už dnes povedomejší. Ľud si dobre pozre, koho má poctiť svojou dôverou a komu má sveriť osúd svoj. Statočnosť, rozum, horlivá a úprimná láska k ľudu sú tie podmienky, ktoré si naši ľudáci žiadajú. Ľudáci ružomerského okresu držte sa svojich duchovných, tak isto nesklamete sa. — Všetkých máte tam činných, všetkých pravých ľudákov, ktorých dobre poznáte. Týchto treba nasledovať a ích bárs proti komu neohrozene podporovať.

Nový oflinok uhorským katolíkom.

Ráčil nám ho vylepiť hladučký ministerpredseda pán Széll z príležitosti inštalovania novovymenovaného strážcu korunného grófa Belu Széchenyiho. Ku tejto slávnosti majú sa povolať všetci kráľovskí práporníci (zászlós urak) teď v prvom rade knieža-primáš ostrihomský a biskupi tým viacej, pokiaľ koruna sv. Štefana je svätá a korunovanie kráľov uhorských koná sa tiež vždy s cirkevnými obradmi.

Pri terajšej inštalácii strážcu korunného pán Széll nepovolal ani jedného z biskupov a primáša ráčil strpeť len ako hosťa. Pravda že primáš takého pozvania nepotreboval a na inštaláciu nešiel.

Svätá koruna pri tejto príležitosti obdržala novú miestnosť. Či bude tá miestnosť posvätená o to sa pán Széll nestaral. A keď sa farár kráľovského hradu o to hlásil, ráčili mu odvetiť, že «ak príjde, vďačne ho vidíme». Nuž tak.

Ale uhorskí katolíci nesmú teraz ponosovať sa na Szélla. Keď sa niektorým pánom tento hladký človek tak pozdáva, nuž nech teraz trpia oflinky.

Posmievané kresťanstvo.

Pánom židom sa nijako nepáči ten radostný pohyb študujúcich mladíkov kresťanských. Doteraz vystrájali z nich posmechy len vo svojich novinách, (ktoré hlúpi kresťania čítajú a vydržávajú) najnovšie už aj v divadlách usilujú sa židia zpotupovať našich mladých bojovníkov za slávu sv. križa.

V starobudínskum divadle «Kisfaludy szinház» rečnom, hrali židovskí szinészi (herci) jeden kus pod názvom «Jogászszerelem», čili ľúbosť juristská. Kus tento napísal istý novinár Szalay J. (Schlesinger). Jako je písaný, nevieme, len to je isté, že tento kus predstavovali

židovskí herci na posmech kresťanským mladíkom. V kuse sa hneď zo začiatku predstavuje, že študujúci právnicki všade vystatujú sa svojim kresťanstvom, ako by len z volajakej bujnosti. Aj jedného pokrsteného žida majú medzi sebou, ktorý ustavične vystatuje sa, že je katolík, ačpráve nos a reč a bezočivé chovanie sa jeho prezradzujú žida. Takto predstavení študujúci kresťanskí začnú v noci hýriť a zalezú do jednej hnusej krčmy, v ktorej najdú jedného Slováka. Aby mohli sa voľno zabávať, ktorýsi z nich povie: vyhodme tohoto Slováka, trebárs je aj kresťanom.

Takto hľa sú na posmech obrátení kresťanskí mladíci. Dľa tohoto teda kresťanskí mladíci sú obecni tuláci a lumpi, ktorí svoje kresťanstvo hneď zaprú, jakonáhle treba je im toho k vôli volnejšieho zábave.

Na prednáške bol prítomný aj istý pán František Dvorzsák s jeho paňou, a počujúc tieto úrazlivé posmechy vstal a vzdialil sa, poznamenajúc s hnevom, že takéto dačo by sa tu predsa nemalo prednášať.

Židovské noviny pravda hneď zle-nedobre na pána Dvorzsáka. A vlastne je vec tak, že mal by každý čestný uhorský kresťan klobúk sňať pred týmto pánom a hlboko sa mu pokloniť. Veď nebudme už hlupáci a porozumejme konečne, že jestli je reč o rozširovaní maďarskej vlasteneckej kultúry, nuž nech túto úlohu prevezmú čestní bratia kresťanskí Maďari a nie židia. S posmievaním nábožných citov toho dobrého ľudu starobudinského docieli sa iba to, že takáto oplzlosť zhnusí sa tým čestným starobudinským Nemcom, ale zhnusí sa potom aj ten váš hazafišág, v mene ktorého židia z kresťanských citov takéto posmechy vystrájajú.

Keby bol Starý Budín celý židovský, tak jako je dnes kresťanský a keby do takého židovského starého Budína prišli kresťanskí herci židovské náboženstvo vysmievať: čo myslíte, čo by im židia spravili? Či by ich medzi sebou strpeli? Kto pozná smelosť židov, nech si na túto otázku dá sám odpoveď. — Nuž teda len my kresťania máme byť taká mizerná smeť, že si s nami smie bársaký židovský soploš zahrávať?

Ale počkajte si len židia. Božie mlyny pomaly, ale isto melú. Vy dnes posmieвате sa nám, že «vyhodme toho Slováka, bárs je aj kresťan». — No prínde čas, že sa budeme všetci uhorský obyvatelia: Maďari, Nemci a Slováci proti vám brániť a zakontrujeme vám: Von s tým židom, trebárs sa aj do maďarskej attily vopcháva!

Rodáci starobudinskí, ktorí potrebujete potraviny od pečienkára, neobchádzajte obchod pána Dvorzsáka!

Vojna v južnej Afrike.

Kolkorázy zúfal už svet nad osúdom prenasledovaných Búrov, a hľa z času na čas vždy dochodia zprávy o víťazstve tohoto maľunkého národa. «Kde núdza najväčšia, tam božia pomoc najbližšia.» I s Búrimi je to tak. Angličania strojili sa s tou najväčšou silou oproti roztrateným Búrom. A posielali bez prestania správy, že tolko a tolko Búrov poddalo sa dobrovolne. Ale takéto správy nemaly žiadného významu. Vidieť to z toho, že Búri po

tolkých už bitkách ešte vždy víťazia nad nepriateľmi. Teraz zase nabili Angličanov. Poručík Búrov Malan zajaľ jeden celý oddiel anglického konníctva pri Cradocku. Ztraty Angličanov minulého mesiaca byly nasledovné: Padlo 8 dôstojníkov a 122 mužov; poraneno bolo 20 dôstojníkov a 206 mužov; zajatí boli 3 dôstojníci a 96 mužov.

Ruské plány.

Londýnsky «Times», popredný svetový časopis dostal z Petrohradu zprávu, že Rusko a Srbsko uzavrely medzi sebou vojenskú konvenciu. A ostrie tejto konvencie namerené je proti našej monarchii. Zpráva Timesu o tejto smluve udáva medzi iným:

Srbsko sa zaviazze, že svoj poriadok vojny sriadi dľa poriadku vojny ruskej armády. Rusko podrží si rozhodovacie právo nad umiestnením a povolaním srbskej armády v severnom Srbsku, kde je Dunaj a Sáva základom vojenskej činnosti. Akonáhle Rusko začne mobilisovať, aj Srbsko v istých okolnostiach povinné je hneď mobilisovať a na vyzvanie ruského veliteľa povinné je hneď ísť do vojny. K dosiahnutiu týchto cieľov Rusko bude podporovať Srbsko peniazmi. Z druhej strany Rusko zabezpečí neodvislosť srbského kráľovstva. V páde podelenia europejskej časti Turecka, Srbsko dostane jednu časť novi-bazarského sandžaku a Macedonie.

Times k tomuto petrohradskému chýru poznamenáva nasledovné:

«Je cele zrejme, že proti ktorej mocnosti namerený je tento plán. Táto smluva dosť srozumiteľne vysvetľuje, že jako smýšľa Rusko naproti rakúsko-uhorskej monarchii.»

Takéto chýry púšťajú sa do sveta obyčajne len na slepenie iných, preto tento chýr nikde nebrali vážne, ba ho aj dementovali. Tolko však predsa môžeme sa z neho my Uhri naučiť, že časom skutočne môže znebezpečovať našu monarchiu veľmoc Nemecko a s druhej strany Rusko. Rakúskym vlasteneckým ministrom podarilo sa rozpáliť spor Nemcov a Čechov. Nemci zjavne prifahujú sa k Prusku a slavianské kmeny: Česi, Slováci, Poliaci a Rusi oproti tomu pridržajú sa ústavných práv a rakúskych vlastiverných citov. Keby i tito prifahovali sa zas k Rusku, veru by Rakúsko konečne muselo rozpadnúť sa.

KRAJINSKÝ SNEM.

Snemovňa vyslancov.

Pojednávania o smluve so spoločnosťou Adria je už dokončeno. Rozumie sa, že liberálna väčšina odhlasovala túto smluvu, teda židáci a daktorí liberáli a viedeňská banka, akožto majitelia tejto plavebnej spoločnosti budú dostávať od štátu asi poldruha miliona ročitej podpory. A pri tom nebude spoločnosť platiť žiadnej porcie.

Ale ľudová strana predsa docielila úspechov, a to skvelých úspechov. Rakovszky 13 rázy rečnil proti tejto smluve, Major až 17 rázy a rečnili aj ostatní ľudáci všetci. Následkom týchto rečí po celej krajine nastala nespokojnosť a nespokojní boli aj samí liberáli s takou smluvou. Keď túto nespokojnosť zbadal Széll, na konci pojednávania on sám podal návrh proti Hegedüsovi ministrovi obchodu, aby sa tá smluva nie na 20 lež len na 10 rokov utvorila, a po desiatich rokoch aby štát nemal žiadnej zaviazanosti oprotie Adrie.

Toto víťazstvo ľudovej strany má nás poučiť k tomu, že predsa je len nesmierne potrebné, aby vláda mala proti sebe dobrú opozíciu. Nebyť ľudovej strany, nuž boli by tú smluvu snáď aj na nekonečný termín zaviazali.

Vlaššič, kultusminister odpovedal gr. Aladárovi Zichymu v záležitosti Picklerovho učenia. Hovoril, že Pickler zapiera, že by bol proti vlastenectvu a náboženstvu sa vyslovoval na prednáškach. A hneď poznamenal, že nad umením filozofickým on súdiť nikdy nebude, nech je vraj úplná svoboda skúmania, myslenia a učenia. — Na túto odpoveď Zichy prečítal niekoľko vetí z kníh Picklerových, ktoré ani Vlaššič neschvaľoval, ba vyslovil sa, že predmet Picklerov prestane byť predmetom na právnických skúškach.

O hospodárskych strojoch.

Hospodárska veda je najstaršia zo všetkých, a i stroje hospodárstvu prisluchajúce. Adam ešte nevedel metly robiť, keď už vedel zrobiť pluh, aby mohol orať s ním a obrábať zem. Z krajčírstva len tolko vedel, že naviazal nie na špagát, ale na kvôru listia lopúchov a zakryl s tým svoje telo. Toto boly prvšie jeho nohavice. Jako treba stavať dom, stodolu, to ešte nevedel, býval pod skalou v jaskyni; stodola mu potrebná nebola, sial len koľko spotreboval, na rýnok nešiel predávať na daň zbožia, bo jej neplatil, ani nebolo treba, lebo nebolo zbytočných úradníkov. Pluh zaiste nemal ocelový, železný, ale len taký drevený, akým i podnes tu i tam čiarajú naši gazdovia zem.

Nuž ale k veci. Ako každá veda musí mať svoje stroje, ktoré sú jej ku pestovníu potrebné, bo bez nich nemôže sa vyvíjať, tak i hospodárska veda. Poukážem len na hvezdárstvo. Čo by to robilo, keď by nemalo ďalekohľadov, zväč-

šovacích skiel a inšie mašinerie, s ktorými zväčší telesá a diaľku skrúti? Čo by tiež robila hospodárska veda bez pluha, brán, motyky atď. Ani hnúť sa nemôže. Čo lekárska veda bez liekov a inších strojov pytvacích?

Každá teda veda má svoje stroje, s ktorými sa vyvíja tak, že sú jej ako by dušou. Nový vynález v tej onej vede znamená krok napred; a tak to je i v hospodárskej vede. Ťažko to šlo orať s dreveným pluhom. Gazda musel nosiť kapsu klínov, sekeru so sebou a keď sa mu oslabil pluh, lemeš, čerieslo: stoj, nabíjaj, cvikuj, rychtuj do linaje! Pritom trávil čas, a často i klial, ba mnohý ani nevedel ho napraviť. Dnes pri železných pluhoch to všetko nevídať. Kapsa s klínami drevenými z taligy zmizla. Ba i styk, lebo toto je pri železnom pluhu zbytočné. Ten, ako raz z dielne narychtovaný výnde, ani sa neruší, kým sa nesoderie, nezatupí abo nezlomý. Jaký že pokrok doviedol tento pluh do hospodárskej vedy? S dreveným orať mohol len chlap s ťažkým záprahom, lebo ťažko šiel a často sa jedna druhá čiastka oslabila, ktorú musel rychtovať, naprávať; so železným orať môže i žena; neoslabí sa na ňom nič, rychtovať ho netreba. Je to veľká výhoda, lebo chlap môže ísť na zárobky, žena s chlapcom zarobí jar, ak zná rozsievať. Železný pluh drží ďalej, a je lacnejší než drevený, ktorý každý rok treba bolo dať reparovať. Dnes jest už pluh na dve brázdy, na okopávanie, na pletia, na ztrhanie strniska, na zhlbovanie brázdy atď. Tieto sú ovšem našim dedinským gazdom neznáme, lebo s veľkou biedou sa ujal sám železný pluh vôbec.

Brány z počiatku boly z trnia, ako i dnes vídať ich na dolnej zemi. U nás kde je zem ťažká hlináčka, trňové brány nemaly pôdy, lež brány drevené so železnými zubami. Úkol brán je rozmeľniť brázdy a zasypať zemou rozsiate zrno, vytrhať vyoraný plevel. Tie brány, ktoré tento úkol prevedú, sú najlepšie. Preto hospodárska veda vynasnažovala sa shotoviť brány tomuto úkolu primerané. Drevené brány ten úkol neprevedú docela, rozmelnia zem zväčša, zasypú i zrno, ale aby rovno ubránily zem a dobre vytrhaly plevel, to nesrobia. Po jamkách nechávajú celé nerozbránené brázdy, pre krátke zuby nejdú hlboko do zeme; sú-li ľahké, po hrudách idú ako po trielku. Úkol brán prevedú brány lámané železné,

ktoré majú dvojaké zuby: flapkasté na spôsob noža, potom zuby na spôsob čeriesla. Tieto sú tiež flapkasté, ale na spodku tak skuvané, ako koniec strielky a sohnuté. Jedny zuby režu brázdy, druhé ich melnia a trhajú plevel. Ponevác sú lámnané, idú po zemi všade rovno i do jamek. Záprah do nich treba silnejší, robota s nimi je sporšia a lepšia, len s nimi možno pripraviť zem tak, aby sa mohlo siacim strojom po nej siať. To drevené brány nie sú vstave srobití.

Krem týchto dvoch hospodárskych strojov ku obrábaniu pôdy u nášeho gazdu neviadať, len tu i tu ešte val na valkovania zeme. Avšak on veľiký význam nemá, krem že hrudy niektoré vtisne do zeme a priláči zem, čo na jar je na škodu. V jeseni žito (raž) zasiat valkovať, ponevác pre nastávajúce zimné mrázy potrebuje uloženú pôdu, je na osoh. Tiež valkovanie oziminy na jar, ale len za suchého počasia, dobre účinkuje. Val napomáha tvorenie kapillarity (cievkovitosti), čo pluh prekáža; preto je nie na osoh valkovanie na jar.

O siacich strojoch ani neslýchať u nášeho gazdu, len vo veľkých panstvách vídať ich. Hovorí, že siaci riadkový stroj sa len tým vypláca, ktorý majú moc poľa, široké tále na rovine; «trochárom» ale nie. A majú i pravdu. Jedno je drahý, potom nevedia pod siaci stroj zem, ba ani zrno pripraviť, majúce nie tále, len záhonky, ktoré 5—6 za deň páru volkami sorie, tieto ležia po úbočiach sem-tam po poli, nuž prevážanie siaceho stroja, ktorý i tak nemožno upotrebiť po nerovných zemách, sa mu neodplatí, keď že tak je ťažký, že len koňmi siať na ňom možno, nie volkami. Žiadúco by bolo, aby naši dorábateľia hospodárskych siacich strojov shotovili stroje siace na spôsob pluha, na 3—5 riadkov siaci, ktorý by bol komplikovaný s radlačom, nie ťažký a nie drahý. Myšlienka táto dala by sa ľahko previesť. Takýto malý siaci stroj by našim trochárom zodpovedal. Opísať, ako by mal shotovený byť takýto stroj, by bolo obtížno.

Sú už v obehu i ručné siace stroje «drieľých» zvané, na ktorých si hrá vraj ako na «base» a rozsieva. Výhody sú pri nich tie, že sejú chytro, rovnejšie než rukou i vo vetre, a unava pri nich je nie tolká, ako pri sejbe rukou. Nuž ale sú veru tiež drahé; 15 zl. jeden, čo je moc. Tomuto podobný som si ja sám spravil. Nehrá sa

na ňom ako na base, ale len palcom kýva a pomocou špagátu ženie sa motýl sem-tam, ktorý rozsieva. Motýl tento je na železnej štangle pripavený ku truhličke, na spôsob spravenej ako koš na mlynici, z ktorého sa sype zbožia dľa ľubosti: redšie, hustejšie ako chce. Tento ručný stroj je jednoduchý, stojí 5 korún. Rozsieva sa ľahko, rýchle; hustota siafa sa dľa ľubovôle riadi. Môže siať na ňom i žena, ba i 12-ročný šuhaj. Vietor neškodí. Činnosť denná ráta sa na 15 mecí, bez toho aby ustal. Vyprobával som ju sám, každé semeno sa môže siať, i mak i ľan. Môžem povedať, že gazdom, ktorý nevedia rozsievať, je neoceniteľná. Na žiadosť objednatelom by som dal srobití, menšie na rozsievania trojky, ktorú krajšie rozsiať ako s ním, sa ani myseľ nedá.

Spadovský,
pôvodca «Nauky o hospodárstve.»

Pút' do Marie-Cellu.

Odchod 31-ho mája 1901. ráno o 9-tej hodine z Budapeštu. Pripojil sa môže na nasledujúcich železničných staniach: Vacov (Vác), Ostrihom (Esztergom), (Parkány-Nana), Nové-Zámky (Érsekújvár), Galánta, Prešporek (Pozsony) a Marcheg. — Duchovný vodca velebný pán Ján *Simonsics*, z Trencsén-Teplíc. Spovedateľ bude p. Cyrill Lajoš *Csulák*, bývalý Maria-Cellský spovedník a okrem toho ešte 7 kňazov. — K súčasťeniu oznámiť sa môže do 27-ho mája. — Obsirnejšie vysvetlenie dá: «Kath. utazási iroda», Bpest, IV. Ferencziek tere 2.

Pút. Slovenskí katolícki veriaci Jozefovskej farnosti v Budapešti usporiadajú púť túto nedeľu (12-ho mája) na milostné miesto «Maria Einsiedeln». Púťníci po tichej sv. omši pohnú sa ráno o 6-jej hodine pod vedením Edvarda Sándorfiho, redaktora «Kresťana». Na milostnom mieste (asi o 9-tej) budú mať slovenskú príležitostnú kázeň i sv. omšu. Po poludní vrátia sa nazad. V páde ale nepohodlného počasia púť odročí sa na budúcu nedeľu, t. j. na 19. t. m. *Vincenc Jonec*, spevár.

K nášmu obrazu.

Stalo sa v jednej dolňozemskej obci, že istí páni vybrali sa člnkovať na Dunaj v nedeľu práve počas služieb božích. Člnkovať sa dovoleno je síce aj v nedeľu, ale nie pod službami božími. Ako obraz ukazuje, zastihnuť týchto panákov mocný výchor, tak že len horko-ťažko môžu priveslovať ku brehu. Čo ale na tomto obrazi nevidieť, musíme ešte tiež doložiť: panáci sa pri samom brehu veru pekne prevrhli s člnkom a hodne sa okúpali, ačpráve horšieho sa im nič neprihodilo. Naučenie z toho: Spomni človeče, abys' deň sviatočný svätíl a ctíl.

BESEDNICA.

Krava, teľa a pes.

Pásla sa krava otelanka v sade,
Okolo nej cváľalo teľa mladé.
V tom zahuckal chlapec do neho
Psa dvorného;

A tento nebožiatko

Pokrvavil zubami teliatko.

Krava rekne: Či ty máš svedomie, zlý brecháči?

Kúšeš nás, a mliečko sa ti páči?

Pes odvrknuť: Ticho, šelmo planá!

Moje svedomie je vôľa pána.

J. Záborský.

Rozhovor o takzvaných «bravčových» hlavách medzi Zaoskom a jedným sedliakom zpod Bielej Hory.

— Zaosku! minulý týždeň bol som v meste na trhu s pár meričkami žita, bych si mohol niečo aspoň zaplatiť na tie ťažké a veľké dáanky, ktoré nás sedliakov z roka na rok tak dolu tlačia. Po predaji zasadnul som si za stôl u «čiernej kočky», bych si trochu oddýchnuť a zlú vôľu, každodenné starosti a prach všedného života s pivom zpláchoľ. Lebo u nás po dedinách poriadneho trunku už nedostaneš — krčmári sa sťažujú na veľké poplatky a na malý smäd hosťov. Preto keď chceš dobrý pohár piva vypiť ideš do mesta, lebo tam sa neopovážia miesto piva koňský moč — ako to my sedliaci hovoríme — šenkovať. Je aj viac hostincov a človek ide tam, kde ho vlúdnejšie a vďačne obslúžia a kde aj sedliaka radšie vidia ako nadutého pisára, ktorý pri dvoch deci vina pol dňa sedí a sedliakov pritom balamúti a vždy len na prvého platí. Sedliak keď z trhu ide, nesie groš čerstvý nie len do štajramtu, k fiškáľovi, do kancelárie obecnej, ale aj do hostinca, kde zvláštne vážený a ctený býva.

Tu u «čiernej kočky» u ktorej ja riadnym trhovým hosťom bývam, oslovil ma istý chlap, dľa šiat a parsúny tiež sedliak ako aj ja som od Bielej Hory a hovoril ku mne:

— Ale kmoterko, bude-li u vás mnoho tých «bravčových» hláv?

Keď ale zbadal že tej otázke nerozumiem doložil:

«No veď idú ablegátske voľby a mnohý volič zase predá svoju hlavu s hlasom, s právom a slobodou občianskou so svedomím aj so statočnosťou. Takýchto koňských kupcov na Slovensku nazývajú «bravčovými hlavami,» ktoré vraj hlavy nie sú ešte zrelé na občiansku svobodu, ani na konštitúciu; najviac na presvuršt.»

Verte mi Zaosku, že ma to tak zamrzelo a zvlášte keď sa ostatní za stolom sediaci zarehotali, že by sa Boh vie kde bol radšie videl ako u tej «Kočky čiernej». A hostinský tej «čiernej kočky» ma vysmieval a pajedil ešte k tomu tak, že keď bych po pánsky zmysľal, bol bych moju urazenú česť s hnojnými železnými vidľami — v duele — vyreparoval a poffakoval tým, že bych bol ako «landštúr» nimi hostinskému do brucha štúril, by pamätal na tú bravčovú hlavu.

— Hej kmotre, že ten sedliak vám takú otázku a saleštanglu ku pivu predložil, on mal zaiste dôležitú príčinu vám to poveoaf, lebo pod minulými divými barbárskymi voľbami boli ste v skutku taká predajná a teľacia hlava. Veď ste tú vašu hlavu s právom aj so slobodou predal za trochu toho smradu a za tanierok capiny voľbným liferantom na stránku tých, na ktorých vy inokedy šimfujete, že vraj sa len o seba starajú, o svoje penzie, o pozdvízenie platov, o ľud nič nedbajú, nech on bárs aj hufne vyvandroje do Ameriky, do Rumunska, a že mnohé zbytočné výdavky robia krajine a ľudu. Sedliak už ledva dýcha pod farchami a malý remeselník od hladu ani nežije ani nezomiera, všade len boháčom idú po ruke. Nuž hľa, takto bedákate s mnohými a keď príndu voľby, vtedy sa ku tým pridáte, na ktorých frľete a šimfujete. — Pri poslednej voľbe ste ľudovú stranu, z ktorej i vy ste, zanechali a ste sám do vašého hniezda — ako Moravčici hovoria — «nadelali», aj ste to nadelané sebe vopatrili ku budúcim voľbám, a po voľbách už potom nadávate tým, ktorým ste pomáhal vôz hore tisnúť ku veľkým masťným hrncom a bedákate, že vy len tú kukuričnú kašu musíte jiesť, ktorú vám za váš hlas poslali. Nemáte sa čo sťažovať, vy ste tá «bravčová hlava» s kukuricou vypechatá, ktorá sa predala. Takýchto bravčových na predaj hláv bude dosť aj na budúcich voľbách. Pre takéto bravčové hlavy veru nie je konštitucionálna svoboda, ale lichvačí pass do jarmaku. A že vás ten hostinský, — kocúr tej «čiernej kočky» vysmieval a pajedil, dobre spravil. On je taký figliar političný ako ste aj vy. Ten kocúr-hostinský je celý rok ľudákom, aby sedliakov od seba neodplašil, ktorí u neho na trhy pijú a dávajú mu tržif; keď ale príndu voľby, vtedy šimfuje pred liberálcami na ľudovú stranu, a aby sa ešte lepšie im zavďačil najviac na kňazov šimfuje, lebo on si myslí, že bez toho liberálne voľby ani nemôžu byť. Aj ufá, že mu po čas volieb mnoho «bravčových hláv» dovedú, ktoré sa majú náležite napájať a pálenkou ku liberálno-vlasteneckým citom prebúdzaf, pričom ho zase čerstvý groš neminie a tak s dupľovanou kartou hrá. To je jeho kočacia politika.

Kmoterko! Sú zlostní ľudia, ktorí vždy s tou papulou vrzúkajú, že kňazi ohľupujú ľud, v hlupote a vo tmách duševných ho držia. Nuž a kto že s pálením osviecuje tie bravčové hlavy, aby pri tom špiritusovom svetle nevideli a nepoznali svoje občianske právo a slobodu konštitucionálnu? Aby ani nezbadali ľudskú a občiansku dôstojnosť svoju? Snáď sa im tá tma neľúbi, že ľud ešte nevidí pri ak veľkých a masťných hrncoch nechajú seba tí papulo — vrzúkáci — chutnať? A ľud v tých tmách

musí hladovať? A kto že osvietil, poučil socialistov, ktorí už zbadali, že hola! veď nie len vy boháči liberálci budete sedieť okolo masných hrncov, aj my sme tu ešte, aj nám patrí kus z tých hrncov!? Zaiste kňazi také svetlo socialistom nezažihajú, ani viera, ani náboženstvo.

Keď kňaz ako otec variácií, ktorý medzi ľuďmi a s ľuďmi žije, ktorý je pre ľud, ktorý sa zdiera pre ľud, ktorí trpia, rmúti sa s ľuďmi, ktorý aj s ľuďmi sa teší — odporúča mužov takých svedomitých, čo nie svoje záujmy, svoje blaho, ale záujmy a blaho ľudu utlačeného chcú hľadať farchy ľudu spravdivejšie podeliť, aby rozkvet a dobrobyt bol v krajine a spokojnosť u ľudu: vtedy hneď počnú vrzúkať, že kňazi chcú rozkazovať. Čo je zaiste taká pravda ako to, že ľud sebe žiada všade civilne manželstvá, že ľud sebe žiada luxuriózne, zbytočné výdavky. Ja som aspoň ešte nevidel kňazov rozkazovať; koľko majú dane ľudia platiť, ako majú cesty robiť, koľko vojakov vystaviť, koho majú zatvoriť a posúdiť atď. To je len zlosť vrzúkačov, s tým len piesok sypú ľuďmi do očí, by nevideli vystráhanie figľov všeliakých, aby dobre mnoho bravčových hláv pomáhalo vrzúkačom vôz hore tísniť ku masným hrncom.

Kmoterko! Spravte si čo chcete: či bravčovou hlavou zostaf, či poctivým slobodným občanom krajinským byť, ktorému zákony slobodu a právo dávajú, nie by s nimi kšeftoval, kupil a čachroval a ich prepil, ale aby ich múdro, statočno, svedomite ako poriadny krajinský občan užíval. ku prospechu vlasti a ľudu. To je úmysel zákonov konštitucionálnych. Len tak môžete požívať úctu občanskú, úctu od ľudí. Krajina tiež nechce, by ste bol bravčová hlava predajná. Lebo kto seba nectí a neváži, ten potom ani žiadať nemôže, by od iných ctený a vážený bol. — Potom ani nepočuješ, ako som ja počul pri jednej voľbe, keď doviezli jeden plný vôz opitých voličov, teda bravčové kúpené hlavy: — «Nože, vraj dajte pozor, by tá sberba opitá sedliacka vám sa nerozliezla, držte ju pohromade dokiaľ neodhlasuje, potom nech sa váľajú po jarkoch ako ošípané koľko chcú.» Zaiste to k úcte takým ľuďmi neslúžilo. Bravčová hlava je len bravčová hlava! Komu česť, tomu česť, pastierovi trúba.

S Bohom kmoterko.

Zaosek,

rolník z Rošindola a majiteľ mlyna na suchom potoku.

Vyzvanie.

Hľadám horlivých mužov po všetkých slovenských mestách a dedinách, ktorí by rozširovanie slovenských zábavivo-mravných spiskov na seba prevzali. Za unovanie zo sklepanej ceny 40 percentov im popustím. — Kto by bez odplaty chcel knižočku rozširovať, ten dvojnásobný dobrý skutok učini: 1. dá príležitosť našemu od mnohých tak neprave opustenému ľudu ku duševnému vzdelávaniu sa; 2. aj skutok milosrdenstva preukáže, lebo čistý dôchodok pre výchovu chudobných sirôt som venoval. — Prvá knižočka už vyšla z pod tlačie pod

názvom: «Sv. Anton Paduanský a chlieb chudobných» v pôvodnej cene bez procentu 6 halierov, sklepná cena jej bude 10 halierov. Druhá knižočka už sa tlačí pod názvom: «Návod k získaniu jubileumových odpustkov» s primeranými modlitbami v cene 8 halierov, sklepná cena bude 12 halierov. — Len z takých miest a obcí prosím sa prihlasovať za horlitélov, kde dovčuľ ešte nikto knižočky nerozširuje, alebo kde by aj viac bolo potrebné. S Bohom! *Constant Kniha, špitálský kaplán.*

Soznam milodarov na kostol Božského Srdca Ježišovo v Stankovanoch.

Číslo 16—17.

Zo Stankovan po 5 korún obetovali: Jozef Hromada, Zuzanna Hromada, Petér Reiffersz, Anna Reiffersz; po 4 koruny: Tereza Urban, Matej Zrník p., Štefan Tokar z Polonky; po 3 koruny: Matej Zrník lan., Ondrej Holdoš; po 2 koruny: vdova Tereza Letko, Ján Pečko st., Ján Szuša, Štefan Lacko, Ondrej Čjesko, Mikuláš Tholt, Ján Stúr Haško, Juro Letko ml., Helena Hromada, Stúr Koník vdova, Štefan Mores, Ján Pripin, Matej Zrník, Františ Čiszelčík, Štefan Szmolár; po 1 korune: Tereza Mišik, Jozef Chilla, Jozef Chilla (každý mesiac 1 korunu), Štefan Omaszta, Ján Lapitka (každý mesiac 1 korunu), Ilona Mores, Jozef Stúr Vajdik, Štefan Pečko, Ján Stúr Kulišan, Štefan Sztraka, Ján Babala Kaša, Ondrej Taraba, Ján Laczko z Lažu, Ján Tatar ml. Kreďič, Ján Trasoň, Ján Havčo, Maria Laczko r. Letko, Maria Buvala, Maria Buvala II.; po 40 halierov: Jozef Sztraka Holdoš, Urban Omaszta, Estera Szmolár, Juro Stúr Kulišan st., Juro Stúr Kulišan ml., Anna Stúr Kulišan, Maria Stúr Kulišan, Maria Letko Buljak, Ján Brněal z Rojkova, Ján Pripin; po 60 halierov: Urban Omaszta, Anna Matula, Maria Letko r. Buljak; okrem týchto: Ján Pečko 1 kor., Jozef Sztraka Holdoš 50 hal., Ján Szmolár a Estera Szmolár r. Krúpa po 1 kor. 4 hal., Ilona Mores 1 kor. 20 hal., Jozef Krátky 80 hal., Maria Letko r. Buljak 20 h., Jozef Sztraka s kamarátami 3 kor. 20 hal., Matej Zrník 1 kor. 40 hal., Jozef Sztraka 2 kor. 40 hal., Jozef Sztraka 3 k. a Jakub Weisz z Trenčína 50 korún. **Spolu: 813 korún 16 halierov.**

Božské Srdce Ježišovo, daj aby sme Ťa vždy viac a viac milovali!

Prosba a ponuknutie.

Z milodarov pána biskupa nitranského, inostranných dobrodincov a mojích chudobných farníkov chrám boží bytčický vyzdobený je spanilou malbou veleb. p. frátro *Konráda Švestky* z rádu sv. Františka; svätostánok je celý pozlátený; dva bočnie oltáre okrášľujú veľmi podarené z dreva rezané sochy najsv. Srdca Spasiteľovho a nepoškvrnenej počatej Bohorodičky; zbýva ešte ponapravenie rozrúchaného organu; no i tento priviesť do poriadku, je vrúcim želaním mojím. Ku cieľu tomuto sbierat' mi nutno opät' milodary.

Keď cestou týchto novín vyhľadávam laskavých darcov, a o napomoženie nábožného podujatia môjho ich prosím, činím to pod tou podmienkou, aby si oni vybrali na vzájom protidary, ktorými ja zas iné ciele napomáhať chcem.

Po mojom drahom bratovi *Gabrielovi* zostalo viac sto «Cvičebníkov mluvnice, pravopisu a slohu pre národné školy». Cena sošitu 24 hal. — Dôvtipne zostavený Cvičebník tento schválili odborní znalci.

Za doposlaných desať korún pošlem sto sošitov.

S veľkým prospechom upotrebiť sa môže Cvičebník tento jak v škole, tak v súkromnosti.

Za poslané štyri koruny pošlem dľa žiadosti darca buď

a) 1 kg. burgundického, 20 gr. kapustného semena a dávku výtečného druhu jadier tekvično-pečiarkových;

b) buď 5 kg. vrecko najnovších, včasných, amerických zemiakov «The Bowee» s dávkou zrn vyše rečených; buď

c) dve 5 kg. vrecká vyzkúsených, ranných zemiakov «Lechov» a dávku tých zrn; buď

d) šesť dvojročných koreňov viničných z ranných rodzajov, ktoré o dva roky prinesú hrozno; s dávkou týchže zrn.

Milodary prosím poslať na moje meno a bydlisko.

Bytčica via Žilina.

Romuald Zajmus, farár.

Vyzvanie k predplateniu.

Viacrázy vyzvali sme už et. čitateľov nášho časopisu, by pracovali na tom, že by «*Kreštan*» do čim viac príbytkov dochodil, že by zásady kresťanskej politiky čim viac sa rozširovaly.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok 4 koruny

na pol roka 2 koruny

na štvrt' roka 1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«*Kreštan*» kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-körút 35.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačенú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťami jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

Kráľovský dar. Jeho veličenstvo kráľ Petrovi Chavonovi, biskupovi v Nizze, ktorý sobášil arcikniežata Petra Ferdinanda, daroval drahocenný biskupský kríž, Kríž, ktorý visí na veľkej zlatej refazi, zdobia utešené drahokamy.

Amnestia v Srbsku. Z Belehradu oznamujú, že kráľ Alexander z príležitosti zľahnutia kráľovny Draginy dá všeobecnú amnestiu. Na toto poľahujúci sa kráľovský úkaz je už podpísaný a v ten deň bude uverejnený v úradnom časopise «*Srpske Novine*», v ktorý deň kráľovná zľahne. Táto udalosť dľa mienky privolaného chýrneho ruského ženského lekára dra Vladimíra Fedoroviča Švegireva očakáva sa o 5—7 dní.

Púť do Veľkých-Topolčian. Z lásky oproti prebl. Panny Marie, aby sme skrze Jej mocnú prímluvu a materinskú lásku obdržali odpustenie našich hriechov u Boha tak jedenkrát dušné spasenie; údovia III-ho rádu sv. Františka a k ním pripojení čítelia Panny Marie putovať budú do Topolčian. — Púť bude trvať 4 dni. Na deň najsv. Trojice, 2-ho júna, ráno o 5-tej hodine bude svätá omša v chráme pp. Františkánov v Trnave, po svätej omši sa pohne processia pod vedením P. Mansueta, kňaza z rádu svätého Františka. — (Trnava.)

Z honvédskeho kaprála biskup. Temešvársky titulárny biskup Jozef Németh po tieto dni slávil svoje 70. narodeniny, ktorú príležitosť použil honvédskeho spolku k tomu, že ho zvolil za svojho čestného člena, ako bývalého honvédskeho kaprála v r. 1848—9. Čestný diplom mu v deň jeho narodenín doručila deputácia honvédskeho spolku.

Zbláznel sa pri súde. Pri košickej súdnej stolici po tieto dni stál pred súdom istý Ján Mecsei z obce Felkibánya. Na otázky začal také pomútené odpovede dávať, že ho nebolo možné rozumieť, potom schytil jedny železné vidly, ktoré sa nachodily na stole, ako corpus delicti, a chcel brata nimi ovaliť. Strážcovia ho kned schytili a na rozkaz lekárov odvieďli do blázincea.

Následník Mac Kinleyov. Sotva sa utišila rozčúlenosť vyvolaná voľbou predsedu severoamerických Spojených Štátov, už počaly sa nové kombinácie, že kto bude nasledník terajšieho predsedu Mac Kinleya. Menovite odtedy sa zapodieľajú v Amerike s touto otázkou, odkedy vysvitlo, že Mac Kinley trpí na nevyliciteľnú nemoc. Demokrati zas spomínajú Bryana, ale vzhľadom na to, že Bryan sám sa osvedčil, že ponevác nž dvakrát prepadol pri voľbe, viac nevystúpi, táto kombinácia sa sotva splní. Pravdepodobné je, že kandidátom demokratov bude generál Milles, veliteľ na Filippínskych ostrovoch, alebo Johnson, mešťanosta clevelandský.

Husle Jána Kubelíka, známeho virtuósa, sú zriedkavo cenný instrument, talianskeho pôvodu, takzvané Quarnerky. Kúpil ich po konštatovaní pravosti od Dragomíra Krančeviča, prvého huslistu v peštianskej opere, za 20.000 zlatých.

Preložený jarmok. Vo Veľkých Levároch (prešp. st.) tohtoročný jarmok miesto 23. sept. bude sa odbývať 16. septembra.

Dňa 5-ho mája vydržoval Slovenský Spolok v Peštubudíne poučeno-zábavný večierok riadený litterárnym odborom tohože spolku. Mnohohľubný program večierka sohnal mnoho peštianskej Slovače, ba i iné bratské kmeny sa súčasťnily valne na večierku menovite bratia Česi a Hrvaty. Týto ostatní ale nielen ako hostia, ale aj ako účinkujúci sa súčasťnily na večierku vyplniac umeleckými výkonmi tamburičského sboru hrvatského spolku «Nada» dva body programu. Populárnu prednášku držal o astronomii p. dr. Wagner pripútajúc všeobecnú pozornosť k tomuto interessatnému thema a vyvolal všeobecný potlesk so záverečnou konklusiou, že všetka ľudská veda a umenie pochádza len jedine z Boha. Slečny Rigellové zahraly štvorročne pár klassických kusov hudobných a ich korektná technika a cituplné prednášanie bolo odmenené hlučným pochvalom a potleskom obecenstva. Pri sprievode na pianu p. Lihoveckého zapieval nám svojim príjemným barytonom p. Ludovít Lacko pár slovenských trávnic a kupletu «Starožitnosti» nalezajúce zvláštne prednesením tých prvých všeobecné uznanie. Velkú radosť malo obecenstvo z rečenia pp. A. Medveckého a J. Petáka, ktorí svojim vyborným rečením celkom okúzľili posluchačov. Vyzdvihneme podarené rečenie p. Medveckého, ktorý po prvý vystúpil na podium a svojim pekným prednášaním vyzval hromový potlesk. Ku koncu predniesol p. Jur Jariabka so zvyklým ždarom jedon komický kus v čom mu veľmi obratne napomáhal p. Mikuláš Tiso. Len jedno futujeme, a síce že na večierku tak slabo bola zastúpená robotnícka trieda. Budúce radíme širšiu agitáciu a hlavne medzi robotníckou triedou, ktorá tvorí väčšinu peštianskej Slovače u ktorej podobné poučeno zábavné večierky vzhľadom na osvetu preosožné sú.

Neslobodno viac hubiť vtáčkov. Už je koniec vyberaniam hniezd, strieľaniu z gumovej pušky a z flobertky na vtáčkov. Aj miesto robenia sídiel sa už môžu chlapei chytiť iného remesla. Minister orby vydal nariadenie, v ktorom prísne zakazuje kynoženie užitočných vtákov, jako i pustošenie nasledovných štyroch ssavcov: netopiera, krta, sisla a ježa, ktoré sú pre poľné hospodárstvo tiež veľmi užitočné. V ministerskom nariadení sú mena vtákov udané dľa abecedy, za ktorými potom nasleduje výstraha, ktorá znie tak, že kto tam spomenuté zvieratá a vtáčkov pustoší, vyberie im vajcia lebo mladé alebo im pokazí hniezda, môže byť pokutovaný až do sto korún peňažnej pokuty. Vtákov chytat slobodno len s dovolením vrchnosti. Teda pastieri a roztopašní chlapei pozor, lebo vám poľní hájníci a žandári ľahko vyprášia nohavice!

Antwerpenský Krüger. Zajímavý výstup odohral sa tieto dni v jednom najľudnatejšom námestí mesta Antwerpen. Býva tam totiž jedon starý krčmár, ktorý sa nápadne ponáša na Krügera, prečo stojí pred jeho známymi vo veľkej vážnosti. Stalo sa tieto dni, že tamojší robotnícky spolok odbavoval slávnosti posvätenia zástavy, a fahali s muzikou cez mesto. Na čele sprievodu kráčal krčmár v dlhom kepení a vo vysokom klobúku. Naraz sa

po meste rozchýrilo, že aj Krüger berie účasť na slávnostiach. Samo sebou sa rozumie, že za sprievodom fahalo veľké množstvo ľudu a keď uzreli Krügerovi podobného krčmára, veľkým hlasom začali volať Búrom na slávu: «Nech žijú Búri! Hudba začala hrať búrsku hymnu, ktorú ľud spieval s ňou s ohromným oduševnením. Starý Diller — tak sa totiž volá starý krčmár — sotva stačil ďakovať za ovácie, ktoré zneli vlastne Krügerovi.

Predstavenstvo obce defraudantom. Pred porotným súdom [mesta Spalato sedela tieto dni na stolici obžalovaných zriedkavá spoločnosť: celé predstavenstvo obce Tergora na čele s mešťanostom. Títo páni zpreneverili z majetku obce 80.000 korún. Bránili sa tým, že peniaze upotrebili na vládne ciele a splácanie dlhov.

Pomer škôl a krčiem v Rakúsku. V Rakúsku, bolo roku 1900. 127.676 krčiem, kdežto všetkých škôl len 18.206. Pripadá teda na jednu školu priemerne viac než sedem krčiem.

Nové nemecké clo. Ako z Berlína sdeľujú, novú colnú tarifu predložili vládam jednotlivých štátov; obsahuje nasledujúce colné poplatky: žito, pšenica a ovos 5¹/₂ marky, kukurica 2¹/₂ m., slad z jačmeňa 5¹/₂ m., iný slad 8, fazuľa, hrach a šošovica 3¹/₂ m. od metr. centa; od býkov, kráv a teliec 5 m., od oviec 5, od sviň 8 m. za každý metr. cent živej váhy.

Smrteľná nehoda. Murár Ján Farsang, pracoval na budove elektrickej fabriky v Novej Pešti, pri čom mu jedny ťažké dvere padly na hlavu, tak že mladý človek hneď zomrel.

Hilsner. Dve osoby zavraždil tento padúch: Mariu Klimovu a Agnešu Hružovu, dve poroty odsúdily ho jednohlasne na smrť povrazom a kassačný súd nullitu zavrhol. Verejná mienka očakáva, že výrok bude i prevedený. Po vyhlásení výroku shromaždily sa vo Viedni po uliciach a verejných miestnostiach zástupy kresťanského obecenstva a dávaly hlučný výraz spokojnosti; podobne v Prahe, kde časopisy oznámily výrok osobitnými plakátmi.

Müllerový dvojnásobno-elektromagnetický kríž, ktorý sa za krátky čas svetochýrnym stal, hojí všetky tie nemoce, ktoré sú v ozname pomenované. Medzi veľkom počte prichádzajúcich listov, ktoré dobrotu tohoto kríža chvália, jeden nasledujúce znie: Budapešť, 19-ho nov. 1900. Vefactený p. Albert Müller! Dolupodpísaný som Vami hotovený dvojnásobno-elektromagnetický kríž jeden mesiac nosil, ponevác som mnoho trpel na chorobu nervov. Všetky inšie liečenia mi neosožili, jedine od tohoto kríža mi bolesť prestala. Nechcem zameškať mojej povinnosti zadosť učiniť a aj na tomto mieste Vám vyslovujem veľkú vďaku a som hotový Váš kríž dvojnásobno-elektromagnetický, čo najrychlejšie účinkujúci, bárskomu dôverne odporučat. — S hlbokou úctou Anton Farkaš, počtový úradník. — Adressa: P. Albert Müller v Budapešti, V., Vadász u. 42.

Fabrikant na kosal Jozef Sohr odporuča svoje oznamy ct. obecenstvu do láskavej pozornosti, ktorý ku dnešnému číslu jeden popisný hárok zasiela na pol'ahodu ct. kupujúceho obecenstva.

DOPISY.

Z Handlovej.

Mnohovážení Pán Redaktor!

18-ho decembra 1900. som vo Vašom časopise sdělil jeden článok sfahujúci sa na kamenú uhelnú baňu v Handlovej. — Včul sa opovažujem s Vaším dovolením krátky dejepis spomenutej bane sdeliť.

Jeho excelencia pán gr. Ján Pálffy si banské právo na kamené uhlie ešte pred päťdesiatimi rokami v Handlovej nadobudnul, ktorý čas on v tom celom okolí zemským pánom bol a dľa ľúbosti zo svojim poddaným zaobchádzať mohol. Bolo to toho času, keď jeho úradník alebo dvorský rychtár poddanému roľníkovi pre akúkoľvek malichernú vec, pre ten najmenší priestupok skrze svojho hajdúcha 12 alebo 25 palíc na zadok vylepiť dať mohol. V tom čase mohol bez všetkej fažkosti na ktoromkoľvek roľníkovom majetku, kde sa mu zdalo, že sa kamené uhlie alebo druhá prírodná vec nachádza, začať kopaf bez toho, že by o jeho dovolenia sa bol uchádzal. Dal mu jednoducho jeho škodu odceniť a zaviazal sa každý rok tú malichernú cenu zaplatiť, ktorý počet do dneskajšieho času platný je a sa neberie do povahy v akej cene byly polia-gazdovstvá pred 50—60 rokami a v jakej cene sú teraz; môže sa povedať, že sú gazdovstvá desaťkrát tolkej ceny, ako toho času byly. Nebola to zlá myšlienka, uhelnú baňu v našom vidieku už v tom čase utvoriť, a dáky obchod do života uviesť, chudobnému obyvateľstvu, ktoré zo svojho roľníctva vyživí sa nemohlo, prácu, zárobok dať. Ale bohužiaľ není všetko zlato, čo sa blisť. Jeho predsavzatia nepozostávalo v tom: chudobný ľud napomáhať, ale v tom: zo zemepisného stanoviska chýrečné meno si nadobudnúť, aby celý svet vedel, že je bohatý a možný. Miesto toho, že by bol zo pár tisícom ľudí dal zamestnávať, aby nemuseli na jar do Pešte a na druhé miesta chodiť chlieb si zarábať, od samého počiatku do včulajšieho času skrze 6 najviac 20 robotníkov (a to cudzích, ktorí najlacnejšie robia) uhlie dáva kopaf. No veď sa to ani baniectvu nepodobá.

Roku 1873/74 sa obec Handlová od Pálffyekeho pántva vymenila a platila za jedno jutro 42 korún, v celkosti 36000 korún. Ja myslím, že by bolo mohlo byť spokojné pántvo aj s polovicou alebo s jednou tretinou. Ani na dolnej zemi neplatia viac; a kde že mi môže porovnať ten vidiek s našim vrchovatým, kamenistým vidiekom? Nie dosť ale na tom, slávne pántvo si pri písobnom porovnaní ešte jednu podmienku zadržalo, a to je: «Pántvo si podržiava právo rybárstva, poľovačku, regál a pod inými menami znejúce akékoľvek práva».

Na tento základ sa odvoláva slávne pántvo a si chce privlastniť právo kopania uhlie v celej obci bez toho, že by občanom dáku odmenu dalo, alebo aby sa

usilovalo občanom zárobok dať a o uvedenia priemyslu a obchodu sa postarať. Tak už pred 28 rokami o to sa slávne pántvo staralo, o to premýšľalo, ako by mohlo obec Handlovú do sídla dostať a z nej dobrý osoh čerpať. Rybárstvo, ktoré prvé roky 4 koruny árendu donášalo, včul nedonáša ani babku, lebo žiadných rýb nielo; poľovačka, za ktorú sa prvé roky ročíte po 10 korún platilo, toto právo ale o pár rokov do obecného práva prešlo; regál, ktorý ročíte 400 do 800 korún donášal osohu, tieto práva, ktoré veľmi malý osoh donášaly, udalo slávne pántvo menovite; uhelné právo ale, ktoré v našej obci ročíte pri veľkom obchode 80000, sto, alebo aj 2 stokrát tisíc korún donášať môže, (lebo presvedčená vec je, že sa v Handlovej množstvo kameného uhlie nachádza) toto právo medzi nemenovité práva počítavalo, a to preto, lebo bolo presvedčené slávne pántvo, že by obec na žiaden spôsob tomuto sa nebola podvolila, lebo už toho času veľkú oškľivosť proti uhelnej bane a tej manipulácie mala, ponevác jednotliví občania len škodu veľkú mali.

Nikto nemyslel na ten fortiel; nikomu nenapadlo, žeby slávne pántvo na tom premýšľalo ích previesť; nikomu nenapadlo sa slávne pántvo opýtať, čo pod tými nemenovanými právami myslí, o túto vec nedbali, sa nestarali a nechali pántvo aj na ďalší čas kopaf. Boli občania v tej mienke, že sú oni len páni povrehnej zeme, a uhlie že patrí pánu grófovi, nikto ím to nevysvetlil, ba ani nikomu nenapadlo občanom vysvetliť, že banský a či gazdovský zákon od 1871-ho roku nariadzuje, že každý od pántva pri segregácii vykúpený občan je nie len pánom, majiteľom povrehnej zeme, ale aj pod zemou.

Potreba kameného uhlie z roka na rok viac a viac riastla, sa rozmnožovala. Hľadali kamené uhlie na všetky strany; tak sa aj hlásili viaceré cudzozemské osoby a spoločnosti u osvieteného pána grófa Jána Pálffy, a požiadali ho, aby ím to kamené uhlie v Handlovej lebo do árendy dal alebo predal. On ale o tom nič počuť nechcel. Jemu nezáležalo na tom, či on každý rok zo pár tisíc zlatých viac zosohuje, či on s tým chudobný horný vidiek napomôže alebo nie; lebo on je bohatý, a čo dbá on o chudobný roľnícky a remeseľnícky ľud? Ba to sa stalo, že jednému pánovi, ktorý sa o kamené uhlie prezvedal, ani odpovede nedali. On nedbal o to a nedbá do včulajšieho času, že každý rok na uhelnú baňu doplácať musí, teda nie osoh ale škodu má. Dosť na tom, že je majiteľ uhelnej bane.

V roku 1897. sa jedna spoločnosť aj na pána notára obci Handlovej obrátila s tou prosbou, aby ju upovedomil, že či má obec právo uhelnej bane, či má právo uhlie kopaf, a či by obec nebola naklonená ím to prepustiť už z tej príčiny, lebo si tá spoločnosť aj na chotári Handlovskom a v hornej tekovskej stolici vo sv.-križskom okrese právo hľadania kameného uhlie nadobudla. Pán notár ale nevedel na tú otázku žiadnu odpoveď dať, lebo sám nevedel, koho je právo uhelné, a nenapadlo mu zákon prečítať, alebo na patričnom mieste pri banskom kapitánstvi sa opýtať.

Konečne sa našiel jeden zmužilý, smelý človek, ktorý nedbal na to, že si sám sebe uškodí a skrze tú zmužilosť službu stratí — je to pán Karol Pracner bývalý revírnik osvieteného pána grófa Jána Pálffyho v rastočianskom revíri. Tento pán sa spojil s pánom handlovským notárom Juliusom Schurmann, a v ten čas bývalým pánom rychtárom Andrejom Lászlófi a sa vybrali do Banskej Bystrice, kde s pomocou p. fškála Dr. Vojtecha Fillese sa pri slávnom banskom kapitánstve dozvedeli a presvedčili, že kamené uhlie patrí jednotlivým zemským majiteľom obci Handlovej, a pán gróf Ján Pálffy len tam právo má uhlie kopať, na ktorom mieste pred 1848-om a pred 1871-om roku už kopal, a od tej plochy jednotlivým gazdom platí. (No je to aj za plat, veľká odmena, keď od jedného štvoročného metra ročíte $\frac{3}{10}$ filléra platí alebo ešte menej.) Za tento dobrý skvelý čin zaslúžia všetci traja páni verejnú pochvalu. Pán Karol Pratzner ale, ktorý je pôvodca a tvorca tejto dobrej myšlienky, zaslúži, aby sa mu lebo v Handlovej alebo v Prievidzi na rýnku jeden pomník z drahého mramoru vystavil. Jestli že by pán Pratzner na tú myšlienku nebol prišiel handlovské uhelné právo vyjadruvať, tak by ani mesto Prievidza a okolie nebolo na tú myšlienku prišlo, daktorej spoločnosti právo kutania uhlia predať. Najprv dalo mesto Prievidza a okolie toto právo pánu grófovi, ale skoro za tým Salgo-Tarjanskej spoločnosti, lebo nahliadli, že sú pri tejto spoločnosti mnoho lepšie na tom. Pán Karol Pratzner do včulajšieho času zostal verný svojej presvedčenosti, prečo aj na začiatku včulajšieho roku (1900) službu u pána grófa stratil. Začiatok bol veľmi dobrý a chvalitebný, a boli by aj tí druhí dvaja páni, totižto pán notár a rychtár zaslúžili pomník, keď by boli v tej veci dobre pokračovali. Na miesto toho, že by dali občanov zvolat a že by boli obci tú radostnú novinu, že uhelné právo obci patrí, na vedomosť dali, jej to oznámili a že by sa o to boli poradili, ako by najlepšie toto právo použiť a daktorej spoločnosti, ktorá by im najlepšie bola zaplatila — predali, odovzdali toto uhelné právo v tichosti písobným kontraktom jednotlivým pánom vo sv. Križi v tekovskej stolici, a sa zaviazali ten kontrakt od jednotlivých handlovských majiteľov, gazdov dať podpisať. Grófski úradníci mali o tomto vedomosť, čo sa v Handlovej robí, ved za to aj revírnika Pratzera zo služby vyhodili. Ale im nenapadlo, aké zlé následky z tohoto pre pánsvo vykvitnúť môžu. V tej nádeji boli, že pán gróf je pánom nad uhlím v Handlovej a asnať aj v celom jeho pánsvi a si to nevšimnuli, že sa handlovskí gazdovia pre jednu spoločnosť podpisujú a tejto právo oddávajú.

(Pokračovanie nasl.)

Žabokrekky.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

Prosím úctive o uverejnenie a napravenie mojich pár riadkov.

Veľké liberálne shromaždenie sa vydržovalo 28-ho apríla v Žabokrekách. Liberáli sa špatne prerátali, lebo

z veľkého shromaždenia bolo až veľmi malé a to ešte aj z násilnosťou nasháňané, lebo tam nebolo neodvislých voličov, len kadejakí kozkári, Šlojmovia, kolajkari všetko takí, čo ani vóta nemajú. Predsa ale rychtári sa museli ustanoviť. Bolo tam aj pár čestných ľudových voličov, ktorí zo zvedavosti ta išli, aby počuli liberálne reči; a na týchto zostali liberáli pyšní mysliac si, že sa už všetci ľudáci k nim pripojá. No len si počkajte, čo tí ľudáci vyvedú, ktorí tam boli!

Ale čo sa stalo, nevieme, veď už jakosi prestali liberáli pekne rečniť, lebo tie reči povedané zhola nič nestály. Oni len Vörösmartiho rod vychvaľovali, čo ani tým na silu dovezeným liberálom nebolo po vôli, ale čo ja hovorím že na silu dovezeným, tí liberáli čo tam boli, z väčšej stránky z dobrej vôle ta prišli, tak jako pred 48. rokom istý rychtár doviezol slúžnému dvoch dobrovoľníkov slúžiť k vojsku, kde sa ho slúžny pýtal kde sú tí dobrovoľníci, rychtár na to povie, tam sú na voze priviazaní; včul práve bola tak dobrej vôle rudnianská dolina z úradnými osobami na liberálnom shromaždení zastúpená. Mnohí notári pohrozili obecným predstavenstvám, že keď nepojdu do Žabokriek na liberálne shromaždenie, že im beda bude.

Liberáli o tom nič nehovorili, čo všetko dobré urobila liberálna strana. Boli by sa chválili, ale sa nemali čím. Predsa vyšiel s farbou von pán Majtíni; uznal to, že zle urobila liberálna strana pri cirkevno-politických zákonoch; uznal i to, že civilne manželstvo je škodlivé pre ľud, ale vraj sa to už premeniť nedá, keď je zákon do života uvedený. Takto môžu len liberáli vyprávať. Viete čo pán Majtíni, také reči len do Indie medzi divochov môžete ísť vyprávať. My si tu ale celkom ináč myslíme a je tomu aj tak: Zlí ľudia tie zlé zákony vymysleli, aj farchu ubiedenému ľudu uvalili, dá pán Boh, že ešte príndu aj takí ľudia na vládu, že tie zlé zákony ľudu z krku zhodia.

Keď si ľud bude voliť s ľudovým programom vyslancov do snemu a to ešte takých oduševnených mužov za Boha, za vlasť a za kráľa, jako sú tí 15-tí ľudoví vyslanci, pred ktorými každý poriadny človek, jako len ich meno počuje spomínať, strhne svoj klobúk dolu z hlavy; kdeže potom budú vaše reči pane Majtíni? Pravda. vtedy bude po zlých zákonoch a vy ešte tvrdíte pane Majtíni, že sa to už zmeniť nedá. Perse od liberálov nie. Liberáli mali ešte jednu zvláštnu poradu, že vraj výbory po obciach zriadif, aby títo s telom aj s dušou robili za liberálnu stranu. O mnoho by ste boli lepšie urobili, keby ste to rovno boli povedali: potreba nám v každej obci kortešov a nie výbory. Tu zase ľud poznal vaše figle. — Teda tie výbory sú už aj ustálené, všetko pekné firmy, čo vám ani nezávidíme.

V každej obci je žid a rychtár, a kde je viac židov, tam sú všetko samí židia ako výbory; samý Icik, Levít, Chaim atď.

Vidíte ctení voličia žabokreckého okresu jakú starosť majú o vás liberáli? V každom ohľade vás oddávajú do peknej ochrany; Icik bude nad vami bedliť. V žabokrec-

kom okrese voličia v 96-tom roku stáli veľmi pekným počtom pri ľudovej strane a pri budúcej voľbe ľud bude zase ten istý, ba ešte oduševnenejší, lebo je už nakarhaný od liberálov a preto ich bude hľadať z krku ztriasť. Preto neklesajte ľudoví voličia, sme sa do boja, lebo liberáli majú strachu už až cez hlavu, že ich ľudová strana zničí. A keby ešte vedeli, čo aj liberálni korteši smýšľajú! už od včulku sa stroja za Vörösmartiho peniaze domy stavať; teda pán liberálny kandidát, len hodne si treba peňazí nachystať.

Ináč však smýšľajú ľudoví voličia, ktorých je však 8-rázy toľko, jako liberálov. Tí nie za peniaze, ale z presvedčenia idú hlasovať a preto si ich aj sami liberáli viacej ctia, jako tých chudákov liberálov, lebo poznajú ich slabosť a preto si ich ani nikto nevšímne keď sa dajú jako teliatko za pár halierov kúpiť. — Lepšie čestným človekom byť bez peňazí, jako nečestným s peniazmi. Včul viďte ctení voličia, prečo tak silno robia liberáli a židáci za Vörösmartiho, jaké oni majú plány porobené. Trenčianská železnica Žabokreky obíde, to každý dobre vie, táto im gšefty trochu pokazí, zvláštne krémári sa toho boja. Majú oni ale jeden plán, že keď Vörösmartiho za ablegáta vyvolia, on im vraj kráľovský súd vykoná, a tak sa ľud zase len bude schádzať a oni sú zase len na mieste zo svojimi gšeftami, ale to každý uznať musí, že zase len väčšia farcha by to bola pre ľud. Toľko je tých všeliakých úradov, čo chvíľa na samých úradníkov nebudú porcie stačiť. Včul ešte je to aj druhé väčšie nešťastie, blízko seba mať úradné miesta. Koľko rázy dost nepatrná vec sa stane, už beží každý žalovať a to za nič pre nič. Každý taký, čo ľubí po právach chodiť, výnde na žobrácku palicu. Utrete si vy fúzy žabokreckí židáčkovia, keď sa vám bude máliť gšeft, však je dost roboty, cukrovej repy sa nasialo dost, môžete ísť okopávať.

Žabokrecký okres na každý pád pošle ľudáka na snem a nie liberála, veď sa už nedá ľud od liberálov toľko šialiť, lebo je už v každej veci nakarhaný: I preto s poníženosťou prosím všetkých ľudových voličov, aby, čo len môžu robili za ľudovú stranu. Pán Boh bude hojnou odplatom za jejich unovanie a tak aj medzi nami bude sa ozývať heslo:

«Nech žije ľudová strana».

Zostávam s úplnou úctou

Nedanovčan.

Tekovský Svätý Kríž.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Vážený Pán Redaktor!

S veľkou úctou prosím slávnú Redakciu nášeho všeoblúbeného «Kreštana», by ráčila mojich pár riadkov, uverejniť.

U nás posavád žiaľ Bohu je tá ľudová strana bielou vranou. Vodcov, na ktorých sa smelo môžeme opierať nemáme. To tu dolu Hronom len všetko maďarizuje. O voľbách, ktoré sú už takrečeno predo dvermi, nepočul nič. Ba ani to som ešte nepočul správne, že či terajší vyslanec Ruffy aj naďalej si chce podržať dôveru ľudu. No pri assentírke, ktorá sa odbývala vo veľký týždeň, som ho

videl ísť aj s officírmí k p. farárovi. Či len na návštevu, alebo z inej príčiny, to neviem, len to mi je známo, že sú dobrí priatelia. Ľud, t. j. obyvatelia svätokrižskí napospol temer všetci, či sú to remeselníci, ači sediaci, čítať nechcú. No česť výnimkám, ale tých by chytro na prstoch prečítal. Máme síce aj katolícky kruh; tam sa síce čítava ale málo z knížiek alebo z novín, ale z karát, či má ešte fahaf, aby mal 21, do toho sú priliš usilovní. Aj všeliaké inakšie hry sú v móde: voľáka ferbla, či aký parom, ponevác ja to nepoznám. *Jedon dopisovateľ.*

Odkazy redakcie.

L. B. v R. Takú knižku ktorá by bola slovensky písaná k učeníu sa maďarskej a spolu aj nemeckej reči, nepoznáme. Grammatiku reči maďarskej a tiež inú grammatiku reči nemeckej dostať možno v bársktorom knihkupectví. Ale z takej grammatiky sa jednoduchý človek veru málo naučí.

J. Š. v K. Dostali sme vaše milé riadky. Buďte pán brat opatrný. Netreba v takých otázkach nikomu dôverovať, aby to zle nepochopili. Jestli čo robíte v tom smere ako ste písali, to dobre. Ale či bude tak alebo inak, vy neodstupujte od strany ľudovej a ju na každý pád podporujte. Ľudová strana musí v tom okrese dobre stáť. To vidno z toho, že p. Sz. sa dovtíпил a jako sme sa dozvedeli — chce už aj s ľudovým programom vystúpiť. Treba naňho hlasovať. Lež bude dobre isté otázky mu dať pred voľbou verejne, nechže sa osvedčí čo je, kto je? Uspokojte sa s tým.

P. P. p. v Štr. Článok Váš ani do verejnej hovorni dať nemôžeme. Za jedno, že nás nič do osobných záležitostí toho pána, a za druhé zvlášte preto, lebo na konci dopisu nadávate mu už až do huncútov. Za toto slovo by Vás zapravotili a vy by ste bez otázky odsúdený bol. Ba i nás by odsúdili ešte i vtedy, čo by sme aj zodpovednosť na seba nevzali a o tom sa v časopise verejne osvedčili. Odpusťte. Ináč v «N. N.» vo verejnej hovorni bolo volačo, čo vám môže dať tiež príležitosť sebaobrany.

D. P. Vručne vďaky za priateľské upozornenie. Veru sme nevedeli čo robiť. Jeden i druhý žiadal silou mocou uverejniť tie nápady. Ale to skutočne nebolo už možno. Keby sme boli smelší, opovážili by sme sa vás o volačo prosiť. Dakedy sa stane, že aj veľmi vzáctné práce ne-uverejnime na čas, bo je miesto už zasadené iným, a to vyhodí nám nemožno. Kto by chcel, aby redaktor dostal dopis alebo prácu do ruky hneď, musí to na osobitnú adresu redaktorovú poslať.

Vp. A. Rojko. Universitnú radu my nemôžeme napádať. Ona posúdila mladíkov na pokarhanie pre spôsob vyvesenia krížov sv., nie ale pre vec samú. Tak sa aj sám Dekan univerzity osvedčil, ba posmeloval mladíkov, aby boli vytrvanliví.

Suplikant. I dopis i článok je dobrý. Čo treba zmeniť, zmeníme. Zodpovednosť je naša. «Hlboké vzdychy» musely by sa náležite prepracovať.

Šindelár. V budúcom čísle. Srdečný pozdrav.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecnstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klg. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 8.05—8.25 kor., peštianska 7.87—7.77 kor., z Báčky 7.50 kor., banátska 8.00 korún.

Raž: 7.50—6.90 kor.

Jačmeň: na krm 6.50—7.— korún, do pálenice 6.— kor., na várku 7.— kor.

Kukurica: 5.30— kor.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	24.60	23.60	22.80	22.40	21.80	21.20
		6	7	7 ¹ / ₂	8	
		19.60	17.80	15.80	10.80	

Otruby. po 100 kil.: drobné 9.20 korún, hrubé 9.20 korún.

Krúpy: 2.40—2.30 kor., všetko po 100 kil.

Strova: *Fazula* veľká biela a okruhlá po 8.—8.25 brnava 7.50—, pestrá 7.00—7.50, drobná 9.00—9.25, cúdená 10.50—, *Hrach:* 10.50—12.50, lúpaný 20.—, *Šušovica* horšia 9.—, lepšia 12.—, *Mak:* 27.50—, všetko po 50 klg.

Semená: Červená datelina nová 50.—66.—. Lucerna 42.—70.—, všetko 50 klg.

Sviňská masť 54.50—, Slanina ³/₁₀₀ 45.—⁴/₁₀₀ 45.50—, udená dobrá slanina 50.— po 50 klg.

Petrolej trojkřížový 50.75, dvojkřížový 43.— za 50 klg. netto.

Remeň: podošvy k. 158—160; tercy prima k. 150—158; anglické odpadky k. 140—145; teľaciny k. 390—420; pitlingy 275; koňaciny vrázkované k. —; tažené k. —.

Bliskavý remeň k. 145—150; prsné listy k. 175—180; horniacke futrienky: strednie k. —, väčšie — metr. cent.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísanú knižku, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Zábavivo-mravné čítanie pre katolícky horňo-uherský ľud slovenský. 2 číslo. **Návod k získaniu jubileumových odpustkov** jedentisícdeväťstotého roku. Napísal Juraj *Hahnkamp*. Poslovenčil: Vydavateľ. Sklepná cena 12 halierov. Dostať u redaktora a vydavateľa: Conštant *Kniha* v Nagy-Tapolcsány.

3. číslo. **Najdený dukát alebo Boh odplatí.** Cena 8 halierov. Dostať ako vyšej. Vrele odporúčame.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!
R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rozveseľuje, za čo dobre stojíme pri lámke, lúpaniu, astmatických galibách, beznivosti hucaniu uší, migrenu, bolesti, záduhu, isebli, ciam nervov, influenze, žltosti, udieraní krve, krčom, proti všeobecnej slabosti a. t. d.

Nie tajní prostriedok!
I 20-ročné choroby boli už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetiční kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspät' dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobičkou alebo s vopredným poslaním peňazi rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,
Budapešť, V., Vadász-u. 42M. Kálmán-u. na rohu.

Založená 1735.

Telefon 395.

Mestská lekáreň k ČIERNEMU ORLOVI

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným rheumatickým chorobám, proti trhaníu, boľasti nervov, pichaniu, boleniu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena flaše 2 koruny, cena flaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekabáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvláste pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri plucovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďakočinení potvrduje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej flašky 2 koruny, flašky na prábu 1 koruna.

Krv čistiacie pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytro a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvláste pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdku, jako i brucha. Jedna škatuľka 42 halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

Tieto vyprobované a za výborné uznane prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známkou a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Sborník museálnej slovenskej spoločnosti. Ročník V., Százok II. Turčianský Sv. Martin 1900.

Časopis museálnej slovenskej spoločnosti. Rediguje A. Sokolík, tajomník. Ročník III. Číslo 6.

O «Museálnej Slovenskej Spoločnosti» treba vedieť, je to spoločnosť vedecká vládou potvrdená ku zachovávaniu veškerých starožitností a pamätností slovenských tak na poli umeleťva a priemyslu jako aj jazykozpytu a vôbec všetkého, čo sa slovensko-národnej vzdelanostnej historie týče. Členom spoločnosti tejto je, kto ročný poplatok 4 koruny riadne platí, za to obdrží «Časopis mus. sl. sp.» (mesačné sošity). Vláda podporuje tento ústav ročnou príspevkou 600 korún, a nedávno schválila obetivavosť slovenského obecnstva. — Ba či sa doži-

jeme, žeby aj cirkevná vrchnosť svoj cirkevný spolok sv. Vojtecha podporila a schvaľovala, veď tento neni ani v Turč. Sv. Martine?

Noviny Malých. Ročník II. Číslo 7. Vychodia s mnohými obrázkami do roka osem raz, počnúc od oktobra do mája, vždy 15-ho, v kníhtlačiarňi Jána Bežu a spol. v Senici. Cena čísla 2 kr. = 4 haliere. «Noviny Malých» sú pre rodičov výtečnou pomôckou pri výchove detí.

Litanie loretské. Výklad litaní. Krásne vystavená knižočka s obrázkom. Strán 52. Cena 26 halierov.

Detvan, báseň Andreja Sladkoviča. Vydáva kníhkupecko-nakladateľský spolok v Turč. Sv. Martine. Na sklade u Jozefa Gašparíka v Turč. Sv. Martine. Cena 30 halierov.

Spars.

Sporiva Gazdina!

O ni potrebuju

Z pravdivého „**Franck**“ kavoveho dodatku

„len polovic tolko“ ako

z barktorej planej cigorie [:kavoveho dodatku:], a dostanu precí jednu – **velmi mocnu** – kavu!

 Teda len jednu polovičku stej dodatki nech vezmu, aby kava pri tuha [:alebo horka:] ne bola.

Ku „čiernej“ kave: zo 4 lžičkami bobovej kavi 1 lžičku „**Franck**“ kavoveho dodatku
 „ „mliekovej“ „ = „ 3 „ „ „ 1 „ „**Franck**“ „

alebo:

pri „odvarení“ na 1/4 litra vodi 7 grammov „**Franck**“ kavoveho dodatku
 „ „zavarani“ „ 1/4 „ „ 10 „ „**Franck**“ „ „

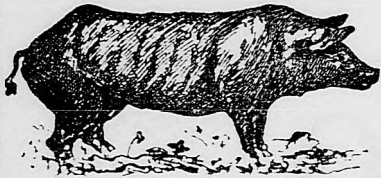
Tato vydatnosť posobi skutočne „**Zašporovania.**“

Neslýchaná lacnota!1 kgr. bársakej barvy olejovej farby
50 hal. (25 kr.)1 kgr. Prima Patent I-á Firnis 72 hal.
(36 kr.)**Samopozlatník.**Každý môže si sám pozlátiť obrazy lebo zrkadlo
spolu so štetcom 1 fl'aša 50 hal. (25 kr.)

Dostat'

u bratov Brüll
diel'novom sklade

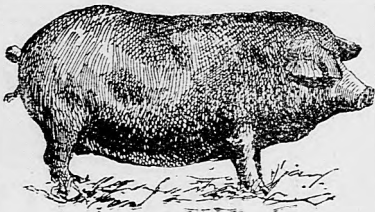
Budapešť, VII., Dob-utca 46.

Pozornosti našich hospodárovčo najvršie odporúčame po
celom svete rozšírený a za
výborne účinkujúci uznaný
liek

proti

dúlu svíň,ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou
slohou nielen od rozličných chorob zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu
týchto v najväčšej miere
prípomaha; o čom mnoho
tisíc dakujúcich listov a
osvedčení svedčí. — Cena
spolu s návodom jedného
pôvodného polkilového ba-
lika je**koruna 1.—**

jednokilového väčšieho

koruna 1,8019 kilového balika franco
posiela**Szent-István gyógyszertár Somogy-Szill.**Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, reumaté, pri neduoch,
krčoz a iných kostí znamenite účinkujúci**Balsam proti lámke**ktorý už pre mnohým prinavrátil
úplne zdravie, — o čom pôvodné
dokumentá svedčia. Pri riadnom
užívaní povyháňa akékoľvek ne-
duhy kostí, organismus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho pri-
rodzená vlastnosť je, že telu mladistvú ohybnosť dodáva.Cena jednej pôvodnej skl. s návodom je **kor. 1.40.** Jednej väčšej pôvodnej skl. **kor. 2.40**

OD 20 ROKOV ZNÁME A CHÝRNÉ

Karpatské zdravotné pilulkyvynajdené pripravené jedine JÁNOM FRIEDRICHOM lekárnikom
v Malackách (prešporská stol.)**SÚ VZÁCNYM A LACNÝM DOMÁCIM LIEKOM**proti zapčenaniu, zaslomovaniu, nechuti k jedlu, žalúdočnému,
katarrhu, zouchnutiu žalúdka, vetrom, závratu, boľeniu hlavy,
zimnici, zlatej žile, výsyppu, žltuici, bledacke a starým otvoreným
ranám.Cena týchto piluliek je tak ľavna že každý chudobný si ich kúpiť môže,
stojí totiž jedna škatulka s 15 pilulkami 21 kr., balíček obsahujúci
6 škatuliek stojí 1 zl. 5 kr. Keď sa k cene piluliek priloží 20 kr. a peň-
zita hotovosť keď sa pošle poštovou poukážkou, tak zásielka piluliek pošle
sa s vyplatením už poštového kamkolvek v rakúsko-uhorskej ríši. Menej
než balíček nezasiela sa.
Jediné zasielateľstvo u Jána Friedricha, lekárnika v Malackách,
v prešporskej stolici.**Výstraha!** Ponevác moje pilulky za to; aľšované byvajú, prosím
tieto len u mňa kupovať.**Výťah z pod'akovani**Vefactený pane lekárnik! S hlbokou úctou vám dakujem za Vaše
pilulky, nech Vám dá Pán Boh dobrého zdravia a dlhý vek, aby Vaše
zdravie tak rozkvetalo, ako mne. 15 rokov som trpel boľast' v hlave a
teraz som úplne zdravý. Pošlite mi pre mojich súsedov dva balíčky.
V Castkove, 26. januára 1899. Martin Sedlaček.Ctený pane! Žiadam Vás týmto o zaslanie jedného balíčka zdravot-
ných piluliek; trpel som 24 rokov na žalúdočnú boľast' a mnoho som
utratil a ničim som si pomôcť nemohol, ale teraz, chvála Bohu, som už
4 roky zdravý a nič mi nezaškodí. Nech Vám Otec nebesky dobráje
dlhý vek a zdravie, aby ste mohli slúžiť ľudu nemocnému. Ján Horák.
Vo Veľkej Bytči, 18. októbra 1898.Blahorodý pane lekárnik! Prosím Vás pekne, pošlite mi Vašich
karpatských piluliek, ktoré účinkujú mi tak dobre, že už bez nich byť
nemôžem, užívame ich celá rodina. Štubňa, 9. augusta 1899. Ján Pavoni, podnikateľ stavieb.Vefactený pane lekárnik! žiadam zdvorile, pošlite mi Vašich výteč-
ných a liečivých karpatských piluliek; aj ja Vám dakujem za tieto,
lebo nemôžem bez nich byť, nech Vám Pán Boh dlhé roky dá.
V Petrovci, Bácska 28. jan. 1900.

Nicota, tesársky majster č. 1270.

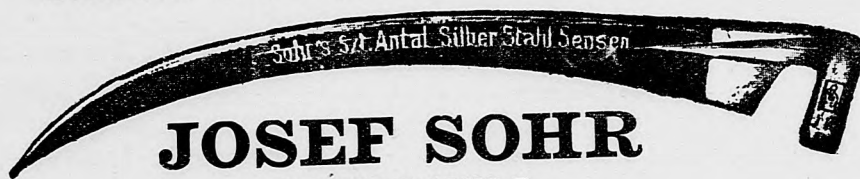
Blahorodý pane lekárnik! Uctve Vás prosím, ráčte mi zaslať obra-
tom pošty 1 balík Vašich výborných karpatských piluliek, lebo blaho-
darnejšieho lieku neznám proti zapčeniu a proti žalúdočnému katarrhu
rad Vaše znamenité pilulky. Dobrorečím Vám za tento liek srdečne.
V Sobotišti, 19. dec. 1899. S úctou Ján Vrana, mlynár.Blahorodý pane! Prosím, buďte tak laskavý pošlite mi 1 balík
Vašich výborných zdravotných piluliek, jako vyhečeny prajem Vám
mnoho zdravia. 14 rokov ma nohy boleli a mal som aj raný; od Vašich
piluliek sa mi vyhojené. Nech Vám dá Pán z neba to najlepšie, čo si od
Neho žiadate.
V Hriadku, 2. jan. 1900.

S úctou Adam Glauibcz, v tovarene na tannin.

Najväčšia dielňa sveta na kosy, vyznačená na mnohých vystavách jako aj na výstave lanskej v Londíne

Výstraha.

so zlatým peniazom a čestným vysvedčením, je

Sohrová Sväto-Antonská fabrika na strieborno-ocel'ové kosy

V SÓMOGY-SZILL-E.

Kto úplne spol'ahlivú dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od vyššpomenutej chýrenej firmy obrázkový
cenník nežiada, ktorý ona hocomu na žiadosť darmo a vyplatene zašle. Fabrika garantuje v každom ohľade za svoje d'obroky, a nezodpovedajúce kosy budú s
ochotou premenené. Pri objednávke 5 kusov poštové trovy platí fabrika, pri 10 kusoch okrem poštových trov, ešte aj jednu kosu zdarma pridá. — Shromažďiteľom
výhody! — Viac tisíc podakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu.

Ceny Sv. Antonskej kosy sú:

65	70	75	80	85	90	95	100 cm. dlhé
— .95	1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30 zl.

Amergausky brúsiaci kameň pre kosu najlepši.
1 kus 50 hal. 10 kusov 4 kor.**„Triumph“** Strieborna-ocel'ové náčinie ku nakutiu.
Kladivko a penka 1 kor. 70 hal.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Tlačou Stephaneuma. V Budapešti, VIII. Szentkirályi-utca 28/a.